

Številka: 00104-202/2019/4

Datum: 31. 7. 2019

Odgovor na poslansko vprašanje dr. Franca Trčka v zvezi z možnostjo izboljšave sistema zbiranja in predelave odpadkov

Poslanec Državnega zbora Republike Slovenije dr. Franc Trček je z dopisom št. 020-07/19-1039/1 z dne 3. 7. 2019 na Vlado Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada) naslovil poslansko vprašanje v zvezi z možnostjo izboljšave sistema zbiranja in predelave odpadkov. Navaja, da smo dobili predimenzionirane regionalne centre, ki naj bi se ukvarjali s predelavo odpadkov, iz naše Ustave izhaja tudi skrb za zdravo in življenjsko okolje (72. člen) in tudi zaveza, da se svobodna gospodarska pobuda »ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo« (74. člen), čeprav je več kot očitno, da se na področju ravnanja z odpadki to dogaja. Na to kažejo tudi preštevilni požari na odlagališčih nevarnih odpadkov. Vlado vprašuje:

- Kdaj bo narejena ustrezna evalvacija stanja, ki bo izhodišče za spremembe na tem področju?
- Kdaj bo na osnovi evalvacij postavljena uzanca izvajalcem zbiranja in predelave odpadkov tako, da bodo, izhajajoč iz ustavne obveze, tovrstne dejavnosti ustrezno regionalno umeščene v prostor in ne bodo več pašnik profitov željnih?
- Kakšna bo prostorska reorganizacija te dejavnosti, vključno z zmanjšanjem števila zbirnih centrov in lokacij predelave odpadkov?

Vlada v nadaljevanju pojasnjuje:

Republika Slovenija je kot država članica EU zavezana k prenosu in izvajanju zahtev zakonodaje EU o odpadkih, ki med drugim zagotavlja tako skrb za zdravo okolje kot zavezo, da svobodna gospodarska pobuda ni v nasprotju z javno koristjo. Veljavna nacionalna zakonodaja tako upošteva oba izpostavljeni vidika. V večini navedenih primerov gre za nespoštovanje teh predpisov ter s tem povezan nadzor kršiteljev.

Glede navedb, da je država omogočila predimenzioniranje regijskih centrov ravnanja s komunalnimi odpadki poudarjamo, da je država s kohezijskimi sredstvi omogočila občinam sofinanciranje teh centrov z namenom, da se v teh objektih zagotovi obdelava vseh nastalih mešanih komunalnih odpadkov pred odlaganjem na odlagališčih. S kohezijskimi sredstvi je bilo tako sofinanciranih 6 centrov¹ (Celje, Ljubljana, Puconci, Slovenj Gradec, Hrastnik, Slovenska Bistrica) v skupni zmogljivosti obdelave 304.900 ton/ leto. V letu 2017 je na primer dejansko nastalo 299.472 ton mešanih komunalnih odpadkov kar potrjuje, da je bilo načrtovanje zmogljivosti ustrezno.

Podatki o zmogljivostih obstoječih MBO (mehansko-biološka obdelava) naprav:

¹... Ažurirani podatki iz veljavnega operativnega programa (tabela 27):

LOKACIJA MBO NAPRAVE*	A ZMOGLJIVOST MBO NAPRAVE iz OVD (t/leto)	B ZMOGLJIVOST MBO NAPRAVE iz OVD (t/leto)
Celje (SIMBIO)	61.500	
Ljubljana (SNAGA)	175.500	
Puconci (CEROP)	27.500	
Slovenj Gradec (KOCEROD)	16.600	
Hrastnik (CEROZ)	13.000	
Slovenska Bistrica	10.800	
Spodnji Stari Grad (KOSTAK)		45.000
Jesenice (EKOGOR)		40.000
Maribor (SNAGA-samo D9)		35.410
Skupaj	304.900	120.410

A... sofinancirano iz kohezijskih sredstev

B... ni sofinancirano

*Občina Laško je brez sofinanciranja zgradila MBO z zmogljivostjo 2.700 ton/leto

V tem obdobju so bili dodatni centri zgrajeni tudi z zasebnim vlaganjem (npr. Krško, Jesenice in Maribor) in zagotavljajo ugodnejše pogoje, kot nekateri centri, zgrajeni s kohezijskimi sredstvi. Zato so se nekatere občine odločile, da bo obdelava njihovih mešanih komunalnih odpadkov zagotovljena v zasebni infrastrukturi, kar je razlog za neizkoriščenost centrov, zgrajenih s kohezijskimi sredstvi. Dejstvo namreč je, da je obdelava mešanih komunalnih odpadkov obvezna občinska gospodarska javna služba in v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske javne službe, občine samostojno odločajo, na kakšen način jo bodo zagotavljale, tudi katerega od centrov bodo izbrale.

Dodatno k neizkoriščenosti centrov, zgrajenih s kohezijskimi sredstvi, pripomore tudi dejstvo, da je vsako leto določen odstotek mešanih komunalnih odpadkov usmerjen v termično obdelavo ali v sežig v tujino in ne v odlaganje na odlagališča. Teh odpadkov se ne obdeluje v centrih ampak se jih za termično obdelavo/sežig pripravi v drugih napravah. Npr. v letu 2017 je bilo na tak način v termično obdelavo/sežig poslanih kar 13 % nastalih mešanih komunalnih odpadkov.

Zadnja celovita evalvacija stanja na področju ravnanja z odpadki v Republiki Sloveniji je bila opravljena v letu 2016, ko je bil sprejet »Program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov« (sklep Vlade Republike Slovenije št. 35402-1/2016/6 z dne 30. 6. 2016). V operativnem programu se analizira obstoječe stanje in določi ukrepe, ki se ovrednotijo z vidika njihovega prispevka k doseganju ciljev in izpolnjevanja vseh predpisanih zahtev za območje celotne države. Nova ocena stanja in ažuriranje operativnega programa, tudi zaradi v lanskem letu sprejetih sprememb EU predpisov o odpadkih v okviru paketa krožnega gospodarstva, je načrtovana za naslednje leto.

Pri tem glede določanja števila in zmogljivosti potrebne infrastrukture opozarjamo na dejstvo, da sta zbiranje komunalnih odpadkov in obdelava mešanih komunalnih odpadkov, obvezni občinski gospodarski javni službi varstva okolja, katerih način izvajanja (vključno z izbiro infrastrukture-zbirni centri in centri za obdelavo komunalnih odpadkov) samostojno določajo občine, ti objekti pa so po zakonu, ki ureja varstvo okolja, obvezna občinska javna infrastruktura.

Kar se tiče števila zbirnih centrov zmanjšanje ni predvideno, saj je v okviru občinske javne službe s ciljem kvalitetnega ločenega zbiranja prebivalcem potrebno zagotoviti čim boljše dostopnost za prepuščanje odpadkov. Sicer pa veljavni predpis, ki ureja obvezno občinsko gospodarsko javno službo zbiranja komunalnih odpadkov, določa zahteve glede potrebnega števila zbirnih centrov, ki jih morajo zagotavljati občine, in sicer 18. člen Uredbe o obvezni občinski gospodarski javni službi zbiranja komunalnih odpadkov (Uradni list RS, št. 33/17 in 60/18) določa:

»(4) Na območju vsake občine mora biti za izvajanje javne službe zbiranja en zbirni center.

(5) Ne glede na določbe prejšnjega odstavka zbirnega centra ni treba urediti na območju občine, ki ima manj kot 3.000 prebivalcev ali če je v okviru javne službe zbiranja zagotovljeno, da lahko izvorni povzročitelji komunalnih odpadkov prepuščajo odpadke iz prvega odstavka tega člena v zbirnem centru na območju druge občine ter

- 1. javno službo zbiranja v obeh občinah izvaja isti izvajalec javne službe in*
- 2. se občini dogovorita o skupni uporabi tega zbirnega centra ali je ta zbirni center skupna infrastruktura lokalnega pomena obeh občin.*

(6) Ne glede na določbe tretjega in četrtega odstavka tega člena je treba za vsako naselje z več kot 20.000 prebivalci urediti en zbirni center, za naselje z več kot 100.000 prebivalci pa enega na vsakih 80.000 prebivalcev.«.

Kar se tiče števila centrov za ravnanje s komunalnimi odpadki Slovenija z zgrajeno infrastrukturo, sofinancirano s kohezijskimi sredstvi, zagotavlja potrebno zmogljivost za obdelavo vseh nastalih mešanih komunalnih odpadkov pred odlaganjem.

Z operativnim programom ima država možnost določiti le mrežo naprav, ki mora omogočati odstranjevanje odpadkov in predelavo mešanih komunalnih odpadkov, ki nastajajo na območju države, v eni od najbližjih primernih naprav, z ustreznimi metodami in tehnologijami, tako da se zagotovi čim višja stopnja varstva okolja in varovanja človekovega zdravja. To pa ne pomeni, da država lahko onemogoča izgradnjo takšnih naprav z zasebnim kapitalom.

V zvezi z navedbo »preštevilnih požarov na odlagališčih nevarnih odpadkov«.

Glede na aktualno dogajanje verjetno izpostavljate požare v objektih za obdelavo odpadkov in ne na odlagališčih nevarnih odpadkov (v Sloveniji imamo le dve taki odlagališči- zaprto odlagališče nevarnih odpadkov Metava- Maribor in odlagališče nevarnih odpadkov v fazi odlaganja NOMO upravljavca MPI RECIKLAŽA metalurgija, plastika in inženiring d.o.o., Črna na Koroškem). V zadnjih letih na odlagališčih odpadkov ni bilo veliko požarov, saj so pogoji za obratovanje odlagališč zelo zahtevni. Na odlagališčih je potrebno stalno izvajati ukrepe za zmanjševanje in preprečevanje škodljivih vplivov na okolje, med katerimi so tudi ukrepi zaradi požara kot posledice samovžiga. Odlagališče mora biti ograjeno z najmanj 2 m visoko ograjo (preprečitev požiga zaradi vandalizma), obvezna je vhodna kontrola odpadkov (izločanje odpadkov, za katere veljajo prepovedi za odlaganje, tudi trdnih gorljivih odpadkov), odlagati pa je dovoljeno le predhodno obdelane odpadke, za katere ocena odpadkov potrjuje, da izpolnjujejo pogoje za odložitev na odlagališčih (npr. za komunalne odpadke kurilna vrednost največ 6.000 kJ/kg s.s.).

Odlagališče je naprava za odstranjevanje odpadkov z odlaganjem odpadkov na ali v tla (podzemno), vključno z internim odlagališčem, kjer povzročitelj odpadkov odlaga svoje odpadke na kraju njihovega nastanka, in skladiščem, ki se stalno, to je več kot eno leto, uporablja za začasno skladiščenje odpadkov.

Za odlagališče pa se ne štejejo: naprava, kjer se odpadki raztovarjajo zato, da se omogoči njihova priprava za nadaljnji prevoz v predelavo, obdelavo ali odstranjevanje v drugi napravi, skladišče odpadkov, v katerem se odpadki skladiščijo največ tri leta pred predelavo ali obdelavo, ali skladišče odpadkov, v katerem se odpadki skladiščijo največ eno leto pred odstranjevanjem- in prav za take objekte je v primerih zadnjih požarov (npr. Kemis, Gorenje Surovina, Eko Plastkom, Ekosistemi, Publikus, Salomon) tudi šlo.

Ministrstvo za okolje in prostor je v izogib požarom v prihodnje pripravilo predlog Uredbe o skladiščenju trdnih gorljivih odpadkov na prostem, s čimer bodo urejene zahteve za skladišča in zahteve za skladiščenje trdnih gorljivih odpadkov na prostem, z upoštevanjem izhodišča, da taka skladišča predstavljajo nevarnost za onesnaženje okolja, predvsem zraka, voda in tal, tudi v primeru izrednih dogodkov v skladiščih, kot so na primer požari.

Uredba se bo uporabljala za skladiščenje trdnih gorljivih odpadkov na prostem (nad 200 m³). Med trdne gorljive odpadke spadajo: odpadna plastika, odpadna guma (razen izrabljenih gum iz predpisa, ki ureja ravnanje z izrabljenimi gumami), odpadni papir, odpadni les, odpadni tekstil ali mešanica teh odpadkov, trdni odpadki, ki vsebujejo plastiko, gumo, papir, les ali tekstil ali druge gorljive odpadne materiale, ter trdno gorivo iz predpisa, ki ureja predelavo nenevarnih odpadkov v trdno gorivo in njegovo uporabo.

Splošne zahteve za skladiščenje odpadkov so že določene v predpisu, ki ureja odpadke. Zahteve za požarno varnost v stavbah že določa Pravilnik o požarni varnosti v stavbah (Uradni list RS, št. 31/04, 10/05, 83/05, 14/07, 12/13 in 61/17 – GZ). Ta uredba pa določa dodatne zahteve za skladiščenje trdnih gorljivih odpadkov in se bo uporabljala za vse načine skladiščenja teh odpadkov na prostem, neodvisno od tega, ali so odpadki v razsutem stanju, v balah, v kontejnerjih, kovinskih zabojnikih ali big-bag vrečah. Izjema je skladiščenje odpadkov v standardiziranih ognjevarnih kontejnerjih z vgrajenim zadrževalnim sistemom za prestrezanje in zadrževanje gasilnih tekočin, za katero se uporabljajo le določbe glede ravnanja z gasilno vodo, ki nastaja pri gašenju požarov. Zavezanci za izvajanje uredbe bodo izvirni povzročitelji odpadkov, zbiralci odpadkov in obdelovalci odpadkov, saj vsi izvajajo skladiščenje odpadkov bodisi kot začasno skladiščenje, predhodno skladiščenje ali skladiščenje pri obdelavi odpadkov.

Predlagana uredba bo urejala ukrepe varstva okolja in požarnega varstva, ki zadevajo skladiščenje trdnih gorljivih odpadkov in izredne dogodke v skladiščih, kot je na primer gorenje odpadkov oziroma požar, in obsega:

- splošne ukrepe, povezane z rednim izvajanjem skladiščenja,
- ukrepe za preprečevanje požara,
- ukrepe pripravljenosti za primer požara, še posebej ukrepe za preprečitev onesnaženja okolja ob požaru in po njem,
- ukrepe hitrega zaznavanja požara in ukrepe za preprečitev onesnaženja okolja ob in po požaru.

Predlog Uredbe je bil dvakrat v javni obravnavi (dostopno na spletni strani MOP), po kateri smo smiselno upoštevali pripombe sodelujočih. Trenutno poteka medresorsko usklajevanje.

Ob tem izpostavljamo še dejstvo, da je do večine požarov odpadkov (npr. Kemis, Gorenje Surovina, Eko Plastkom, Ekosistemi, Publikus, Salomon) prišlo v napravah, kjer se predelava odpadkov izvaja kot tržna dejavnost (ne kot javna služba). To kaže na dejstvo, da je prioriteto potrebno okrepiti nadzor nad obratovanjem takih naprav.

S ciljem sistemske ureditve področja ravnanja z odpadki je bil pripravljen tudi predlog sprememb in dopolnitev Zakona o varstvu okolja, javna obravnava katerega se je pravkar zaključila. Predlog prinaša povsem nov oddelek »Ravnanje z odpadki« v okviru novega podpoglavja »Odpadki«. Za pripravo sprememb zakona smo se odločili predvsem zaradi zagotovitve bolj jasnega in poenotenega zakonodajnega okvirja, doslednega upoštevanja načela varstva legalitete (dvig splošnih določb o odpadkih iz podzakonskih predpisov na raven zakona) in delnega prenosa Direktive 2018/851/EU o spremembi Direktive 2008/98/ES o odpadkih. Novo in določnejše je opredeljeno tudi poglavje o proizvajalčevi razširjeni odgovornosti.